

Yönetmelik

Yeditepe Üniversitesinden:

Yeditepe Üniversitesi Bilim Etik Kurulu Çalışması Esasları

AMAÇ

Madde 1- Bu esasların amacı, Yeditepe Üniversitesi'nin çeşitli birimlerinde yapılacak olan her tür bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken bilim etiği normlarını ve Bilim Etik Kurulu'nun görev, yetki, sorumluluk ve çalışma usullerini belirlemektir.

KAPSAM

Madde 2- Bu Esaslar,

a) Yeditepe Üniversitesi mensuplarınca yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

b) Yeditepe Üniversitesi'nin her çeşit basın, görsel ve işitsel yayın organları ile Yeditepe Üniversitesi dışındaki diğer yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her tür yayımla ilgili yayın etiği sorunlarını ve

c) Yeditepe Üniversitesi'nin desteğinden yararlanmakta olan ya da yararlanmak üzere başvuran öğretim elemanları ya da araştırmacı kişi ve kuruluşlarla ilgili akademik etik konularının değerlendirilmesi işlemlerini kapsar.

Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık ve Mühendislik-Mimarlık Fakültelerine bağlı birimlerde insanlar ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda söz konusu olan insan etiği ve hayvan etiği konu ve sorunları ile ilgili işlemler kendi Etik Kurulu Yönergelerinin hükümlerine göre düzenlenir ve yürütülür.

TEMEL ETİK NORMLAR

Madde 3- Yeditepe Üniversitesi'nin bilim etiği anlayışının temelinde doğruluk, özeleştirici, nesnellik ve yansızlık, açıklık, bilimsel kuşkuculuk, eleştirel bakış, yeni kavramlara açık olmak, bilimsel araştırma disiplini korumak, özgün ve yaratıcı düşünce gibi nitelik ve ilkeler yer alır.

Üniversite'nin, her çeşit bilimsel araştırma, yayın ve akademik etkinliklerde uyulmak üzere temel saydığı başlıca ilkeler şunlardır:

A. Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

a) **Bilimsellik ilkesi:** Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bunların değerlendirilmesi, yorumu ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde de bilimsel yöntemlerin dışına çıkılmaz ve sonuçlar saptırılmaz. Elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.

b) **Bilimsel araştırmalarda “deneklere zarar vermeme” ve "yaşama saygı” ilkesi:** Araştırmalarda deneklere zarar vermemek esastır. Denekler olası riskler konusunda açık şekilde bilgilendirilmeli ve deneye katılım kararının etki ve baskı altında olmaksızın özgürce alınması ilkesine uymaya özen gösterilmelidir. Deneyin deneklere, deneyi yapacaklara, çevreye, hayvan ve insan sağlığına zarar vermemesi esastır.

c) **Toplum ve ilgilileri bilgilendirme ve olası zararlı uygulamalar konusunda uyarma ilkesi:** Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma sonuçları ile ilgili olarak olası zararlı uygulamalar konusunda toplumu bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.

d) **Araştırmalara katılmama özgürlüğü ilkesi:** Araştırmacılar, kendi vicdanı kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir.

B. Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

a) Bilimsel araştırma sonuçları araştırmayı fiilen yapan ve yürütenlerin tümünün adlarıyla yayımlanır. Araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında etkin katkıda bulunmamış kişilerin adları yazar isimleri arasına katılmaz.

b) Bilimsel yayınlarda daha önce yayımlanmış veya yayımlanmamış bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel yayın kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir. Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir yapıtın tümü veya bir bölümü izin alınmadan ve/veya asıl kaynak göstermeden eviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.

Bilimsel araştırma ve yayınlarda daha önce aynı konuda yapılmış benzer çalışmalara değinilmesi ve yapılan araştırma ve yayının orijinal ve literatüre katkı sayılan yönünün belirtilmesi gereklidir.

C. Akademik Etiğe İlişkin Temel İlkeler:

a) Akademik birimlerde görev yapan her kademedeki öğretim elemanının temel görevi, fakülte dekanlığınca belirlenen ders programını aksatmadan yürütmek, öğrencilerine ağdaş bilim ve teknolojiyi eksiksiz aktarmak ve bu amaçla ağdaş eğitim teknolojilerini kullanmaya özen göstermektir.

b) Akademik yaşamın bütün evrelerinde, öğretim, yönetim ve akademik değerlendirmeler "bilimsel liyakat" ölçütüne göre yapılmalıdır.

c) Akademik ilerleme ve ödöl jürilerinde bilimsel liyakat ölçütlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak,

fikir ve düşünceleri yerine akademisyenlerin kimlik ve kişiliğine yönelik saldırılarda bulunmak, çıkarıcılık, sahtecilik, kopyacılık, vb. davranışlar Üniversite'nin akademik etik normları ile bağdaşmaz.

ETİK KURULU'NUN OLUŞUMU

Madde 4- Yeditepe Üniversitesi'nde uyulacak bilim etiği normlarının yerine getirilmesi ve takip edilmesi için bir Bilim Etik Kurulu oluşturulur. Kurul, Yeditepe Üniversitesi Senatosu'nca üç yıl için seçilen üyelerden oluşur. Senato, fakülte yönetim kurulunun görüşü alınarak fakülte dekanları tarafından önerilen ikişer Profesör aday arasından her fakülteden birer üye seçerek Kurul'u oluşturur. Kurul üyeleri kendi aralarından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve konunun özelliğine göre değişebilen bir raportör seçerler.

Görev süresi biten bir üye yeniden aynı usulle seçilebilir. Bir takvim yılı içinde, izinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Kurul üyeliğinden çekilme Rektörün onayının ilgiliye tebliği ile yürürlüğe girer. Boşalan üyelik için kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle yeni üye seçilir.

BİLİM ETİK KURULU'NUN GÖREVLERİ

Madde 5- Bilim Etik Kurulu'nun görevleri şunlardır:

- a) Görevlerini ders programına uygun olarak yürütmeyen, öğrencilerine gereken düzeyde bilgi aktarmayan ve onlarla olana ilişkilerinde gereken ciddiyet ve duyarlılığı göstermeyen öğretim elemanları ile ilgili olarak dekanlıkların Rektörlüğe yaptığı başvuruları incelemek ve Rektörlüğe görüş bildirmek;
- b) Yeditepe Üniversitesi tarafından kısmen veya tamamen desteklenen (önerilenler ve sonuçlananlar dahil) veya Üniversite mensuplarınca gerçekleştirilen bilimsel araştırmaların etiğe uygun yürütülmesini sağlayacak ilkeleri belirlemek, geliştirmek ve gerektiğinde değişiklik önerisinde bulunmak;
- c) Üniversite'nin bilimsel dergileri için yayın etiği ile ilgili olarak ilkeler belirlemek ve bunların geliştirilmesi için gerektiğinde değişiklik önerisinde bulunmak;
- d) Üniversite mensuplarınca yürütülen veya Yeditepe Üniversitesi tarafından kısmen veya tamamen desteklenen (önerilenler ve sonuçlananlar dahil) araştırma projelerinin izlenmesi sürecinde ve Üniversitenin bilimsel dergilerinde veya başka yayın organlarında yayımlanan veya yayın için gönderilen yazılarda tespit edilen veya dikkate sunulan etiğe aykırı davranışları, Rektörlüğün talebi üzerine incelemek, gerektiğinde uzman veya danışman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek;
- e) Üniversite'nin her türlü desteğinden yararlanmak üzere başvuran veya halen yararlanan kişilerin geçmiş araştırma, yayın, vb. etkinliklerini, söz konusu etkinliklerin Üniversite ile ilintisine bakılmaksızın, ilgili birim veya kurumun istemi ve Rektörün onayı üzerine bilim etiği açısından inceleyip karara bağlamak; gerektiğinde danışman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmaları yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek;
- f) Bilim Etik Kurulu tarafından doğrudan veya görevlendireceği danışmanlar aracılığıyla incelenen dosyalar ile ilgili komisyon ve raportörlerin raporlarını inceleyerek oluşturacağı sonuç raporunu bir ay içinde Rektörlüğe sunmak; kapsam dışı olduğuna karar verilen dosyalar konusunda Rektörlüğü yazılı olarak bilgilendirmek;
- g) Sonuçlanan ve karara bağlanmış olan araştırma ve yayın etiğine aykırı davranışların Rektörlükçe ilgililere duyurulmasını sağlamak;

h) Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında olası etik dışı davranışları ortadan kaldırmak için ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektörlüğe önerilerde bulunmak.

BİLİM ETİK KURULU'NUN TOPLANTI VE KARAR YÖNTEMİ

Madde 6- Başkan, başkanın katılmadığı toplantılarda başkan yardımcısı, toplantılarda Etik Kurulu'na başkanlık eder. Kurulu'un toplantı ve karar yeter sayısı, üye tam sayısının üçte ikisidir. Etik Kurul'un sekreteryası Üniversite Genel Sekreterliğince yapılır. Etik Kurulu, aksine bir karar almadıkça, çalışmalarını üniversitelerdeki kurulların toplanma usul ve ilkelerine uygun olarak yürütür. Kurul, çalışmalarını bizzat yürütebilir; ancak gerektiğinde bu çalışmalarını Üniversitenin çeşitli birimlerini temsil eden alt-kurullar yahut araştırma komisyonları oluşturarak yürütmeyi veya konu ile ilgili danışmanların ya da başka uzmanların görevlendirilmesi ya da görüşlerine başvurulması hususunu Rektörlüğe sunabilir.

BAŞVURU VE ÇALIŞMA ESASLARI

Madde 7- Etik ihlali iddiası içeren başvurular, dekanlıklar ve genel sekreterlik tarafından Rektörlüğe iletilir. Öğretim elemanları ve öğrenciler bu tür başvuruları dekanlıkları aracılığıyla yaparlar. Başvurular Rektörlükçe inceleme yapılması için Etik Kurulu'na iletilir. Her başvuru için ayrı bir dosya açılır. Başvuru sahipleri, başvuruları ile ilgili olarak yapılacak işlem konusunda Rektörlükçe mümkün olan en kısa sürede bilgilendirilir. Kurul'un inceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır. Etik Kurulu'nun incelemeleri sırasında gerek görüldüğünde veya etik ihlali kararı verilerek yaptırım uygulanması önerilecek hallerde, Kurul tarafından etik ihlalinde bulunduğu iddia edilen kişilere savunma hakkı tanınır. İlgili kişiler Etik Kurulu'nun bu yöndeki isteği kendilerine ulaştığı tarihten itibaren üç hafta içinde yanıt vermedikleri takdirde Kurul diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak kararını oluşturur.

Hazırlanan raporlar Etik Kurulu'nda tartışmaya açıldıktan sonra oylanır ve kesin rapor kurul üyelerince imzalanır. Karara katılmayan üye "Karşı Oy" gerekçesini yazmak zorundadır. İnceleme sonuçlarını içeren Kurul kararları Rektörlüğe sunulur. Etik ihlali saptanan kişilerle ilgili Kurulca önerilen yaptırımlar konusunda Üniversite Yönetim Kurulu görüşü alınır. Konu ile ilgili olarak Rektörlükçe ayrıca idari ve hukuki işlemler başlatılabilir. Etik ihlali iddiasında bulunan kişi ve kuruluşlar, başvuruları ile ilgili olarak alınan kararlar hakkında Rektörlük tarafından ilgili birim ve kurumlarla birlikte bilgilendirilir.

Başka kuruluşlarca yapılmış ya da yapılmakta olan inceleme ve soruşturmalar, bu esaslar kapsamında yapılacak etik ihlali incelemelerine engel oluşturmaz.

İNCELEME KOMİSYONLARI, UZMANLAR VE DANIŞMANLAR

Madde 8- Bilim Etik Kurulu, gerekli hallerde her dosya için usulüne uygun bir inceleme komisyonu kurulması ya da uzman veya danışman incelemesi ve görüşüne başvurulması yoluna gider. Rektörlükçe görevlendirilen inceleme komisyonu dosya üzerinde gizlilik içinde yapacağı incelemenin sonucunu ve konu ile ilgili görüş ve kararını en geç iki ay içinde bir ön rapor halinde Etik Kurulu'na sunar. Komisyonlar gerektiğinde danışman, bilirkişi ve tanıkların görüşlerine de başvurabilirler. Uzman ve danışmanlar da dosya üzerinde gizlilik içinde yapacakları inceleme sonuçlarını iki ay içinde ayrı raporlar halinde Etik Kurulu'na sunarlar. Kurul'un uygun görmesi halinde bunlara ek süre verilebilir. Komisyon, uzman ve danışmanlar tarafından talep edilen bilgi ve belgeler Etik Kurulu aracılığıyla sağlanır. Kurul, gerektiğinde uzman veya danışmanların toplantıya davet edilmesini Rektörlüğe teklif edebilir.

ETİĞE AYKIRI DAVRANIŞLAR

Madde 9- Yeditepe Üniversitesi'nde bilim etiği normlarına aykırı davranışlar şunlardır:

- a) **Uydurma:** Bir Bilimsel araştırmada elde edilmeyen verileri üretmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak,
- b) **Çarpıtma:** Değişik sonuç verebilecek şekilde araştırma materyalleri, cihazlar, işlemler ve araştırma kayıtlarında değişiklik yapmak veya sonuçları değiştirmek,
- c) **Aşırma:** Başkalarının fikirleri, yöntemleri, verileri, yazıları ve şekillerini sahiplerine atf yapmadan intihal yapıp kullanmak,
- d) **Duplikasyon:** Bir araştırmanın aynı sonuçlarını birden fazla dergiye yayım için göndermek veya yayımlamak,
- e) **Dilimleme:** Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak çok sayıda yayım yapmak,
- f) Desteklenerek yürütölen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum ve yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmemek,
- g) Araştırma ve makalede ortak araştırıcı ve yazarların yazılı görüş birliği olmadan, araştırmada veya makalede aktif katkısı bulunanların isimlerini çıkarmak veya yazarlıkla bağdaşamayacak katkı nedeniyle yeni yazar(lar) eklemek veya yazar sıralamasını gereksiz veya uygun olmayan bir biçimde değiştirmek,
- h) Hakem olarak görevlendirildiği bir yayımı incelemeyi belirlenen süresi içinde yapmamak ve incelenen eserde verilen bilgileri yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak,
- i) Araştırma ve yayım etiği yahut akademik etik ilkeleri ile bağdaşmayan diğer davranışlarda bulunmak.

ETİĞE AYKIRI DAVRANIŞ KOŞULLARI

Madde 10- Bir olayın "etiğe aykırı davranış" sayılması için aşağıdaki koşulların yerine gelmiş olması gerekir:

- a) Kasıt veya ağır ihmal sonucu olarak gerçekleştirilmiş olmalıdır,
- b) İddia, inandırıcı ve yeterli delille kanıtlanmış olmalıdır.

YAPTIRIMLAR

Madde 11- Etiğe aykırı davranış kanıtlanan öğretim elemanları ve araştırmacılara aşağıdaki yaptırımlar uygulanır:

- a) Etiğe aykırı davranışı Etik Kurulu tarafından tespit edilen ve Üniversite Yönetim Kurulu görüşü alındıktan sonra Rektörlükçe onaylanan araştırmacı veya araştırmacıların yürütmekte oldukları projeler iptal edilir veya proje başvuruları işleme alınmaz.
- b) Etik Kurulu, etik yönü ileri sürülerek yapılan başvurularda, gerekçesini belirterek araştırmaların durdurulması hususunu Rektörlüğe sunabilir ve uygun görülenler durdurulur.
- c) Yeditepe Üniversitesi dergilerinde yayımlanmış makalelerden yayın etiğine aykırı hususlar içerdiiği kanıtlananlar geri çekilmiş sayılır ve bu husus dergide gerekçesi ile birlikte yayımlanır.
- d) Etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacılara/yazarlara/destek başvurusu sahiplerine karar tarihinden başlayarak en az üç, en fazla beş yıl süreyle herhangi bir destek verilmez. Bu kişiler Yeditepe Üniversitesi dergi ve kitaplarında yayın ve Yeditepe Üniversitesi'nce düzenlenen ya da desteklenen toplantılarda sunum yapamazlar.
- e) Tespit edilen etik ihlalleri ve bunların niteliği, etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacı/yazar/destek başvurusu sahiplerinin birim, kurum veya kuruluşlarına Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.
- f) Tespit edilen yayın etiği ihlalleri ve bunların niteliği ilgili dergilere Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.
- g) Etiğe aykırı davranışı kanıtlananlardan Yeditepe Üniversitesi personeli olanlar hakkında Rektörlük ilgili mevzuat uyarınca işlem yapar. Diğer kişilere Yeditepe Üniversitesi ile ilgili görev verilmez, varolan görevlerine son verilir.

Bu Esasların kabulü tarihinden geriye doğru beş yıldan daha eski dönemlere ait etik ihlallerinde, bu maddenin a, c, e, g fıkraları uygulanmaz.

GİZLİLİK

Madde 12- Bilim Etik Kurulu kararları, yaptırımlar ile ilgili düzenlemeler dışında, gizlidir; başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

KARARLARA İTİRAZ

Madde 13- Rektörlükçe uygulanan Bilim Etik Kurulu kararlarına karşı Üniversite Yönetim Kurulu'na itirazda bulunulabilir.

YÜRÜRLÜK

Madde 14- Bu Esaslar, Yeditepe Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edilip, Üniversite Müttevelli Heyeti tarafından onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 15- Bu Esaslar'ı Yeditepe Üniversitesi Rektörü yürütür.